

FOLK OG LAND

Fru Aso Storsæter
Mjølndalen 21 B

NR. 1 — 7. ÅRGANG

LØRDAG 11. JANUAR 1958

LØSSALG 65 ØRE

ANDERS MELTEIG:

En ønskedrøm

Når en leser gjennom de kommentarer og de oversikter som nå ved årsskiftet ser dagens lys, så er det ett — alt annet — overskyggende ønske, som ansees for det viktigste: En stabil krone, stabilt prisnivå, stabil valuta.

Disse ønsker er samstemmige enten de kommer fra profesjonelle forecasters, alminnelige privatmenn, stortings- eller kommunal-politikere, bondeorganisasjonsmenn eller industrifolk. Ja selv skjønnerlitterære diktere blander sin røst med i hyllningkoret, så det hele låter som en unison madrigal under en klar stjernebesatt himmel. Ja selv veltrimmede og eldre banksjefer oppfører stabilitet som sitt viktigste ønske.

Alle glemmer eller forstår ikke, at hele vår samfunnsøkonomi er basert på videre inflasjon, og at bare fortsatt inflasjon er vår eneste redning fra økonomisk kaos, hvis der overhodet er noen mulighet. Når vi, som nå står overfor sannsynligheten av en verdensomfattende stagnasjon om ikke depresjon — er bare et forsøk på stabilisering eller kreditinnskrenkning kimen til kaos.

Det kan nemlig ikke sees bort fra at hele vår samfunnsstruktur er truet av alles kamp mot alle. Gruppevis forlanges der lønnsforhøyelse. De forskjellige næringsveier mener seg forfordelt når det gjelder utbyttet av landets samlede produksjon. De største grupper har overtaket og tvinger sin vilje gjennom. Endel grupper er underbetalte og må få sine krav tilfredsstillt — i rettferdighetens navn —. Og så ingen enhetlig samlende vilje, som kan få det hele til å gli.

Til dette kommer at de sam-

lede lønninger og inntekter er så store, at de langt overgår landets produksjonsevne.

Banker og forsikringselskaper, men kanskje aller mest de profesjonelle pengeanbringere, jurister og andre, presser renten i været. Prisen på kapitalen er nå steget med 100 pst., og har øket gjeldsbyrden til det dobbelte.

(Forts. s. 6).

FORBUNDETS FORMANN OM SITUASJONEN VED ÅRSSKIFTET:

1957: Merkeåret da de siste politiske fanger slapp ut

1958: Videre utbygging av Forbundets organisasjon

Formannen i Forbundet for Sosial Oppreisning Anders Hafskjold er en mann med mange jern i ilden, men Forbundet er nå hans hjertebarn framfor noe, og han stilte seg straks til disposisjon da Folk og Land ville ha en uttalelse av ham ved årsskiftet.

— Hvorledes vil De karak-

terisere utviklingen i året som gikk? er naturligvis det første spørsmål vi retter til formannen.

— 1957 var et merkeår i etterkrigsoppgjørets historie, i og med at de siste politiske fanger slapp ut. Forøvrig er det også andre ting som peker på at vi står foran en endring i oppfatningen når det gjelder forhold og begivenheter omkring okkupasjonen og det etterfølgende politiske oppgjør. Vilkårigheten og urettferdigheten i etterkrigsoppgjøret går opp for flere og flere, og det er vel snart ingen som nå ikke er klar over at dette oppgjør ikke bygget på gammel norsk lov og tenkesett selvom naturligvis ikke alle er villig til åpent å innrømme det ennå.

— Forbundets arbeide har vel hatt en avgjørende innflytelse når det gjelder denne endrede oppfatning av okkupasjonen og etterkrigsoppgjøret?

— En må vel skkert kunne regne med at det iherdige opplysningsarbeide som har vært drevet, og det gode trofaste medarbeiderskap fra så mange verdifulle krefter har hatt sin store betydning, og Forbundet vil da også naturligvis fortsette med å samle stoff og bearbeide våre myndighetene med sikte på å få dem til å råde bot på etterkrigsoppgjørets følger.

— Kan De si noe om planene for 1958?

— Vi håper at 1958 skal bli et år som markerer en avgjørt utvikling også når det gjelder selve Forbundet, og det vil fra Forbundets ledelse bli satt meget inn på å utbygge organisasjonen vide-

Nyttårsbudskap 1958:

F R A M

Fram vil vi gå,
fram er naturleg for foten å stige,
framover skaptet vårt auge te sjå,
fram mot det ukjende, drøymde og tenkte,
dit lyt vi lengte.

Framanfor er det at livsdagen lyser,
frammi der vinkar det mål vi skal nå.

Ætter og år
hastar mot framtidi. Fram! lyder ropet.
Alle og alt mot det komande trår.
Framfor oss er det at allting skal hende,
aldri attende
fører ein livsveg, for liv er ei evig
framtid på ferd ifrå vår og til vår.

Fram mot det land
hundratals ætter hev timja og trådd mot,
bede og blødd for som kvinne og mann.
Fram til eit folk som i fullfager meining
samla til eining.
tonar i veksande samklang og ljosglans
fram mot ein fred som er fullkomen sann.

Kåre Bjørgen,
i «Eld og blod.»

re, slik at den kan få en tyngde som gjør myndighetene mere lydhøre overfor våre krav og henvendelser. I den forbindelse vil jeg be først og fremst alle dem som selv er rammet av etterkrigsoppgjøret om å slutte opp om det arbeide Forbundet gjør. Jeg tenker da ikke i første rekke på den enkeltes personlige fordel i øyeblikket, men på det ansvar vi alle sammen har for den historiske sannhet som skal gå videre til etterleikten, og som det også er nødvendig å finne fram til hvis den rettsstat samfunnet trenger skal kunne bygges trygt og godt. Det er naturligvis også ut fra forståelsen av dette, at så mange modige og ærlige landsmenn utenfor det vi kan kalle «våre egne» rekker hjelper oss i våre bestrebelsler.

Leserbrev

Lov og rett

Det kjem for meg, at når ein mann sjølv er klår over at han ikkje har brote lova, og sier seg ikkje skuldig til straff, men statsmaktene alikevel, i rettens navn og med rettsapparatet som reidskap, dømmer mannen, da kan ikkje statsmaktene, når dei endeleg har vorte klår over at mannen er dømt i strid med gjeldende lov, kreve lagt til grunn lovreglene om foreldelse av erstatningskrav, for på den måte å komme fri frå erstatningskravet.

Erstatningskrav frå den lovstridig dømte mannen kan i det heile ikkje foreldast, så lenge staten rekner seg å være ein rettsstat med lover på høgd med dei lovene som var gjeldande i den tida det påstytte brotsverk gjekk fyre seg.

S.

Hold ut - Hold ut

skrev jeg til Helge Grønstad en gang stillingen var kritisk. Han svarte: Vi skal holde ut, så lenge vi orker. Men vi må leve. Vi må ha daglig brød. Det er vist et minimum av eksistensmidler som er nødvendig. Får vi ikke det, må vi slutte.

Jeg blar i brevene fra Grønstad til og med 1952. Alle år har stillingen vært meget vanskelig.

Når jeg nå på en av årets siste dager tenker tilbake på vår kamp, kan jeg vanskelig forstå at styret har greid å holde arbeidet gående så godt som det har gjort. At det har kunnet skje skyldes vel at det fra styrehold er greid å holde vårt blad gående. Uten bladet hadde alt stoppet.

Jeg blir ærbødig og føler trang til oppriktig å takke dere som har holdt ut — styret, sekretær, kasserer, alle som har hjulpet og sist men ikke minst redaktøren som

Gjør fortgang

med å få spredd prost Hedems «Statsmaktens revolusjonære forhold til Grunnloven». Send lister til oss over de som bør ha den og beløpet sendes over giro 15028 Forbundet, boks 3214, Oslo. La tredje opplag spredde like hurtig som opplag 1 og 2.

har stått på den verste Uriaspost.

Jeg ser meg tilbake. Først på oss menige som jo må danne grunnlaget for vårt arbeid. Skrøpelige tropper har vi nok vært. Men jeg ser da mange som trofast har støttet. Dessverre ser jeg også mange som ikke har gitt en øre. Folk med stor inntekt, stor formue, god råd. En mann som var en pryd for oss under krigen kan ikke nå støtte vårt arbeid. Kona vil ikke. Og flere — rike må de vel sies å være — sier: Vi har glemt den dårskaps tid. Nå har vi det så godt. Vi vil ha ro om «Rettsoppgjøret».

Vel. De har vel handlet etter beste skjønn og samvittighet.

Sikkert er det at det er det gamle styre og de som har støttet styret vi kan takke for at vi har en organisasjon å samle oss om og at vi har fått «svenskeutredningen» og er kommet så langt på veien.

Av disse menn, er det ingen jeg føler så stor taknemlighet mot som vår formann **Anders Hafskjold**. I mange år har han styrt våre Landsmøter. En vanskelig jobb. Vi kom fra vårt vidstrakte land. Fikk bare være sammen noen timer. Alle visste så godt hvorledes våre saker og ting skulle greies. Taletrangen var naturligvis stor og talene mange og lange. At vi hadde mange saker som måtte behandles hvis organisasjonen skulle fortsette, ble glemt av oss menige. Men rank og rolig, saklig og sindig, greide Hafskjold alltid å få ekspedert det som var nødvendig. Sikkert må han mange ganger ha vært trett og sliten og inderlig lei og bedrøvet.

Til dem som mener at nå må vi ikke mase med å si sannheten om «rettsoppgjøret» og vår sak, men slå oss til ro, vil jeg så underlig det enn høres sitere noen ord av Kai Munk i en advent-preken: Sandheden er til for at den skal siges. Der er folk, der bilder seg ind, at Sandheden kan lægges i Lage. Man kan sylte den ned, tror de, have den i Saltkarret og så tage den op og bruge noget af den,

Kringsjå

«MORGENPOSTEN» er nå kommet med i det store vingesus av kunst på avveie. Over 6 spalter slår den opp et intervju med «Norges ypperste fotograf i dag — Ernst Schwitters fra Lysaker, om dennes far, den dadaistisk-kubistisk-kollasjonistiske maler Kurt Schwitters.

FORANLEDNINGEN er at Schwitters bilder nå skal på turne i utlandet, bilder som bl. a. består av «alle mulige slags materialer, tre og kork, papir, tøy, jernbiter, sement, korn, aviser og hva som helst annet». Vår egen store Gustafson har noe å se fram til.

SCHWITTERS ble i sin tid demonstrert på utstillingen for «entartet kunst» i Tyskland, emmigerte i 1933 til Norge, mens hans bøker «ble brent sammen med Thomas Mann's». Han «fikk være med Koht på «Fritjof Nansen» fra Tromsø 7. juni» står det, og fikk ansettelse i propagandaen mot sitt fedreland, nettopp som han var innvilget britisk statsborgerskap.

DET ER INTERESSANT og nytt at «Sværtas» er innfanget av den store kunst i papir, tøy, jernbiter og kork.

Hva som ikke er nytt, er at det for de fleste aviser i dette land er helt i orden — og verd 8 spalters skryt — at en mann blir forræder mot sitt fedreland i krig — bare det er en tysker.

I Norge gjorde man 100 000 mennesker til forrædere fordi de forsøkte å hjelpe sitt land etter at krigen opphørte. Men de var jo bare nordmenn.

MYKLE er blitt temmelig ribbet for fjær i de siste uker. Først går han hen og annullerer Harald Griegs erklæring om at inntekten av boken skal gå til et eller annet litterært fond. Mykle vil heller dra til utlandet og nyde nettoen på utuktig litteratur der. Så overlater han til fondsmegler Grieg å rake kastanjene.

Ennå verre juleribbing foregikk i «Morgenbladet». En filologisk gransker har lansert 2 store artikler «Lasso rundt Wolfe», hvor han påpeker at Mykle for en stor del har drevet plagiat, og tildels ordrett servert Wolfe tanker og ord som sine egne.

Det er fra sine egne man skal ha det.

IMENS HAR CAPPELEN for-

når det passer Eh. De tager fejl. Sandheden kan ikke opbevares. Den forekommer kun i levende Tilstand. Og den må

Vi ønsker våre mange kunder et riktig godt nyttår.

H. Snaprud & Co.
Kongsberg.

Maskiner — redskaper.

ET GODT NYTTÅR

ønskes dere alle fra

Haakon Sprauten,
Sprova.

mentlig fått så mye påpakning for brudd på den litterære isfront, at de for en tid tok ut Bjørneboes bok av sine store fellesannonser. I den siste tid før jul tok de imidlertid saken opp igjen i annonsering — og stikkordet er Keilhaus noe veikke ord om at han skjönt han tar avstand fra bokens angrep på «rettsoppgjøret», ser seg nødsaget til å rose den som litteratur.

Men nå kommer vel snart Bjørneboe på andre språk, kanskje presse og bokhandlere der er mer uredde for sannheter i litteraturen.

I SISTE LITEN før jul kom generaladmiral Hermann Boehms verk om «Norge mellom England og Tyskland» før og under verdenskrigen — på norsk.

Det er en uhyre interessant redegjørelse for spillet om Norge, og det historiske hendelsesforløp støttet på alle de data som nå er tilgjengelige. Boehm kommanderte den tyske marine i Norge i 3 år, inntil Terboven fikk ham hjemkalt — og han var også på tale som Reichskommissær istedenfor Terboven. Han var en venn av nordmennene, og gir Quisling full honnør som en edel karakter. Om Terboven bruker han de skarpeste uttrykk.

E. S.

Alf Larsens løgn

Alf Larsen skriver i sin artikkel «Omkring Lady Chatterley og hennes elsker» (Farmand for 21. desember d. å.) bl. a. dette: «Det er aldeles som med quislingene, som forsøkte å stille et helt folk mot veggen, og ikke kunne begripe det da de til gjengjeld selv kom i samme situasjon. Det at quislingene (tilhengerne til Vidkun Quisling) skulle ha forsøkt å stille et helt folk (det norske folk) mot veggen, det er en løgn. Det er Alf Larsens løgn.

A. D.

anvendes just i det Øjeblik den melder sig. Bliver den ikke det, dør den og rådner og viser sig snart at være For-dærv. Thi den farligste af alle Løgne er den døde Sandhed».

Så sier jeg takk for meg til alle meningsfeller for året som er gått og ønsker alle et godt nytt år. La vårt løsen i 1958 være: Hold ut, hold ut!

Salomon Solum.

NYTTÅRSHILSEN

F. Sanner Ulland, landpost Kongsberg, ønsker alle gode venner et framgangsrikt 1958.

NYTTÅRSHILSEN

De beste ønsker for det nye år.

Bjarne Dramstad.

Til alle høyreiste kvinner og menn, som har vært gjenstand for behandling, av et, av krigen, nervesvekket folk, sendes mine beste hilsener med ønske om at jeppe, med liten j, i en overskuelig framtid måtte bli lempet ut av baronens seng.

Heil og Sæl
Olav Harveland.

GODT NYTT ÅR

ønskes av

Otto Johnsen,
Sånnum, Mandal.

Vi sender vår beste hilsen til venner og kjente og ønsker et godt nytt år med takk for det som har gått.

Alice og Peter Thjømøe,
Stavanger.

NYTTÅRSHILSEN

For 1958 håper jeg de 150, eller flesteparten, får sund fornuft og slutter å lønne og pensjonere seg selv samt praktisere 2. vers av Internasjonalen.

Einar Nygård.

Et heldbringende nytt-år ønskes alle kampfeller av

Fritjof og Gerd Sanner
Ulland l.p. pr. Kongsberg.

Bøker

De bør lese!

Senator J. R. McCarthy: «Den forspildte Sejr». Heft. kr. 11.00.

Erik Lørum: «Suez — Ungarn — Polen — Cypren». Heftet kr. 7.00.

Jens Bjørneboe: «Under en hårdere himmel». Innb. kr. 25.—. Boka er en sviende kritikk av landssvikoppgjøret.

Forøvrig alle årets nye bøker

P. THJØMØE,

boks 122, Stavanger.

Tlf. 21133 — Gironr. 64042.

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag.

Inneh. ALF T. LUNDE,

Monnevelen 8

Tlf. 08 08 17, priv. 67 07 79

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

Med lik i lasten

Det er årsskifte igjen, et årsskifte med mørkere skyer på den internasjonale himmel enn noensinne, et årsskifte med allverdens svarte og gule og hvite folk rustet mot hverandre, et årsskifte hvor tennmekanismene allerede sitter i atombombene og eksplosjonen kan komme før noen vet ordet av det.

Så har vel vi i Norge i en slik tid beskikket vårt hus, ryddet vekk gammel urett vi har gjort mot hverandre, og samlet oss for å møte det som alle vet må komme? Så har vi vel endelig i den absolutt tolvte time lukket vårt øre og vårt hjerte opp for den appell Quisling utrettelig rettet til alle nordmenn: La oss ikke bare å være ett rike, men også bli ett folk?

Det er dem som kanskje synes at vi er ett folk. Det er synd på slike som ikke har bedre forstand, eller som er blitt tutet ørene så fulle av en ensrettet presses historieforfalskning, at de ikke forstår at vi seiler med lik i lasten. Og det er visselig ikke bra i ulvetider. Det er ikke bra for et land å begi seg inn i krigsatomalderen med en stor folkegruppe i sin midte, som er blitt ofret på partipolitikkens alter, som har vært forfulgt, æres-skjelt, fengslet og boikottet, som er satt ut av sitt arbeide, fratatt sine økonomiske hjelpemidler og som har slitt seg gjennom de snart 13 år som er forløpet siden Bartolomeusnettene, ofte i nød og savn.

Vi vet at det som er gjort ikke kan gjøres om igjen, vi vet at de døde ikke kan kalles tilbake, vi vet at vi ikke kan få igjen de år vi ble hundset og plaget i fangeleire og fengsler, vi vet at det som er forbi er forbi.

Men vi vet også at vi aldri kommer til å gi opp kravet på rettferd og historisk oppreisning i form av en offisielt erkjennelse av at det såkalte landssvikoppgjøret i alt vesentlig var et politisk oppgjør. Vi vet at alle vi ofre for dette ufysiske rettsmisbruk, uansett om den enkelte ofte må skjule sine tanker og krav til daglig for ikke også å bli sparket ut av det fattige levebrød de storstilte seierherrer har levnet oss, representerer en farlig sykdom i det norske folkelegeme. Vi vet at vi må få oppreisning før Norge kan bli et samlet folk, rustet og rede til å møte de ytterste farer og redsler som truer hele verden i dag.

Ved inngangen til dette nye året, vil vi da så alvorlig vi kan minne politikere i alle partier og presseorganer av alle kulører om at det er en urett å gjøre god igjen i Norge, at det er en stor gruppe landsmenn som har krav på oppreisning for historiens domstol. Det er et krav som en aldri kommer forbi. Og som det haster med å oppfylle.

Det er så at det er blitt bedre enn det var, det er endel av de minst dumme og mest anstendige blant de skyldige som virkelig er plaget av dårlig samvittighet. Selv i yrkespolitikernes noe blandede selskap, er det grønne skudd å oppdage på erkjennelsens og kunnskapens tre. Men det er også fremdeles dem som er blindet av den politiske blodskyld. Og det er fremdeles en meget stor del av den norske presse som ser det som en oppgave ved enhver anledning å lefle med den forholdsvis lille, men høyrøstede klikk av folk tilhørende den hatefulle uvitenhets hellige broderskap, og som har gjort det til noe av en vane i det daglige virke å nytte hver anledning til å sparke en fallen motstander. Og det er fremdeles, snart en mannsalder etter, en komisk og irriterende manér å forsyne hvert eneste null og niks som kommer i skade for å jubilere med attester om «patriotiske» heltgjerninger som skal skille dem tydelig ut fra oss den store svarte flokk. Vi leser jo om all denne besynbåde stort og vått, men det blir trettende i lengden.

Vi regner med at det er dem av våre iherdige forfølgere som

**Hei,
tomtegubber**

Så er den søde juletid over for denne gang. Alle de snille tomtegubbene som har hjulpet forretningsstanden med å få sving på julehandelen har sett seg i speilet for siste gang denne jul og kanskje stusset litt over at de ikke ligner så svært mye på bestefar julenisse lenger. Knebuksene, slirekniven, den korte jakken, de fire fingre og de lodne hender er borte, og det er faktisk ikke mere enn såvidt tomtegubben kan snakke norsk lenger.

Det er pussig at det har gått slik etter at vi ble kvitt de fremmede i 1945, og etter at selveste Mot Dag fikk fedrelandslaget nasjonalflagger i knapphullet og satte igang med nasjonalsvada, kuler og krutt, alt sammen made in USA.

Det må være en slags underlig trolldom med dette, at jo mere nasjonale vi alle sammen blir, jo mere forsvinner norske skikker og vaner for anglo-amerikanske. Jo mere vi røsker i toppluen, jo mere like blir vi små Santa Clauser til glede for alle de nye fremmede som oversvømmer oss. Og jo mere vi rører i julegrøten, jo mere ligner den på plumpudding med atomgarnityre.

Men rundt omkring på mange av de gamle gardene sitter fremdeles nissen med sin norske julegrøt. Han overlevet den amerikanske White Christmas denne gang også og vi tror nok at den vesle seiglivingen fortsatt vil klare seg i mørke låvekroker.

La oss ønske ham vel møtt ved neste korsvei.

Hei, tomtegubber, ta iring og la oss lystige være!

Siegfried.

KARL SEELAND:

RESULTATET AV DE ALLIERTES LØFTER!

Vi som visste at Roosevelts og Churchills løfter om de paradisiske tilstander som skulle bli innført ved de alliertes seier etter verdenskrigen kun var beregnet på å kaste folk blå i øynene, har kun fått så altfor sørgelig rett. Vi ble stemplet som bakvaskere og kalt 5. kolonne.

Det er nødvendig å terske opp igjen, hvorledes de alli-

FOLK OG LAND

Fra dette nummer av kommer bladet under ny redaksjon. Redaktør Kringlebotn har ønsket å fratse stillingen, og som ny ansvarlig redaktør er ansatt Odd Melsom med Alexander Lange som medredaktør.

Det er sikkert ikke nødvendig å presentere noen av de to nye redaktører for bladets lesere. Redaktør Melsom var blant annet den siste sjefredaktør i Fritt Folk, og redaktør Lange har bl. a. vært en interessert og trofast medarbeider i dette blad fra dets start og opp til i dag. Det er en glede for oss nå å kunne knytte ham fast til bladets redaksjon.

Bladet benytter ellers anledningen til å takke redaktør Kringlebotn for det arbeid han har nedlagt i bladets tjeneste.

For bladstyret

F. Brun Knudsen
formann.

kommer til å rope sitt «Klippe, klippe» helt til den store strøm slår sammen over hodet på dem. Det er ikke til slike folk vi snakker. Vi snakker til de anstendige, som begynner å forstå at komedien, eller tragedien ettersom en tar det, har vart lenge nok. Og vi snakker til de unge som er blitt ført bak lyset, men som nå begynner å vise en gledelig interesse for korrekte opplysninger om de utrolige ting man har bundet dem på ermet, om at tusener på tusener av landsmenn hvis liv var utrettelig kamp for Norge, plutselig åpenbarte seg som forredere og forbrytere! Det er jo til syvende og sist naturlig at normale mennesker ikke godtar slike påstander om landsforrederi så å si engros, og derfra er ikke skrittet langt til også å forstå at vi ble gjort til syndebukker for den flokk politikere som var ansvarlig for den ulykke som rammet Norge, disse menn som vi vel trygt kan kalle dumhetens krigsforbrytere.

Vi skal forsøke å gi de korrekte og sannferdige opplysninger som det nå faktisk spørres etter. Vi skal også forsøke å holde styr på det affekter som naturlig nok knytter seg til disse ting hos hver enkelt av oss. Det er godt å vite at sannheten alltid bryter seg veg gjennom motstand og hindringer og alle får da finne seg i å ta litt storm og rabalder med på kjøpet i et slikt sannhetens vårbrudd. Saken er sannelig også stor nok, kanskje den største indrepolitiske sak vi har hatt i Norge: dette å medvirke til å skaffe renere luft i vårt fedreland og til å smelte det norske folk sammen til virkelig å bli ett folk, som kan stå en støyt i farens stund.

Og så går vi da inn i året 1958 med håpet om at de gode krefter i det norske folk mere og mere må ta luven fra mørkemaktene.

erte ved hjelp av sine lydige lakeier i vårt land tvang igjennom det beryktede «rettsoppgjør» som har berøvet vårt land enhver tillit som rettsstat, og likeså også i andre land, både i Danmark, Belgia, Holland, Frankrike o.s.v.. Og det er nødvendig å understreke, at i Russland og dets satellitstater har det som heter «rett» alltid vært et problematisk begrep, og det ville være en hån mot ordet å betegne tilstanden dersom beroende på lov og rett. Men selv i de av meg spesielt nevnte stater skjedde der redsler som er ubeskrivelige, og kostet hundretusener av mennesker livet den gang, da de paradisiske tilstander ble innført, for ikke å tale om de millioner av myrdede bak jernteppet. Vi hadde forresten «jernteppe» godt nok også på denne side for å kunne gå løs på masser av sakesløse mennesker. Verden var jo blitt vant til de amerikanske og engelske fosfor-myrdrier av vergeløse kvinner og barn, så det gjorde bare inntrykk på de nærmest rammede, at disse fredens velsignelser tok slikt omfang.

Men denne blodhunger synes aldri å ville ta slutt. Hver avis bringer nå snart 13 år etterat den av Churchill lovede og salige fredstilstand ble innført, blodige tragedier fra alle verdens kanter, krig og krigsrykter, ødeleggelser, blod og tårer, som kan danne sjøer av menneskelige lidelser.

Det var de alliertes oppfyllelse av løftene.

Der ligger på mitt bord personlige beretninger datert november 1957 fra mine korrespondenter på Cuba og i Venezuela, og meddelelsene stammer fra troverdige, høytstående personer, og kan ikke betviles.

Fra Cuba skrives meg følgende som jeg tillater meg å oversette fra spansk, ordrett etter brevet:

«Alt er veldig urolig her, og bomber og leven er daglig Post. Det er utrolig hva som kan hende i et land, hvor folk elsker friheten mere enn livet. Selvfølgelig liker vi ikke sabotørene, som sprenger bomber etc. (mesteparten er kommunister som benytter

Forts. side 7

VÆR TRO MOT DEG SELV!

Av Erling Bjørnson

Når jeg tenker på alle de år, som er henrundet etter den sakalte frigjøring, og ikke antydning til synderlig forståelse, kan noen og enhver henfalle i håpløse betraktninger. Ikke en av de ledende statsmenn, har reist seg i sin fulle personlighet, og forkynt at nå får det være slutt. Vi må av tiden og den kunnskap som fulgte, forstå, at vi på det grusomste har feilet, ikke alene mot den enkelte, men i mot Fedrelandet, som har mistet det som karakteriserte norsk ånd og lynne, rettferdighet og frihet.

Norge, det lille land der nord, som lyste over hele den siviliserte verden, som et eksempel, der rettsinn og ærlighet var landets grunnlov, og stengte maktens vold. Aldri har et rike gjennomlevet en raskere åndelig utvikling enn Norge før krigen, og ut av denne lykke skaptene våre store kunstnere, som ikke minst bragte verdens øyne mot Norge.

Og i dag er det østens kultur som preger Norge, der makt er rett, der den frie tenkning får sin lønn bak fengsler og skjensler, og friheten først finner sin frihet, gjennom russiske metoder.

Men ikke en av makthaverne har vist det mot, den rettferdighet, at nå må det være slutt, nå må Norge atter vord, hva det engang var, frihetens hjem! Og hvor er prestene?

Disse tanker, jeg har samlet, har forfulgt meg i det senere mere enn noensinne. Jeg følte forsmædelsen og dens midler, da jeg som den eldste, ikke ble innbudt til avsløringen av fars statue i Molde. Der fikk jeg et glimt ned i tiden i dag, der hatet skulle bevares! Som en «garanti» mot egen brøde mot Norge, mot Norges ære, mot friheten! som makthaverne ga oss.

Hva hendte så på Molde? Bladene har, av lett forståelige grunner, lite eller intet nevnt. Det var for kompromiterende!

Jeg som slektens eldste ble ikke innbudt, derimot hele

min øvrige slekt. Ikke alene direkte fornærmelse mot meg, og den kamp jeg er med å føre mot urettferdigheten.

Og i dette følge sto altså hele min slekt, de som skulle være de første til å verne slektens ære. På Molde besudlet den sitt eget rede. Men ukjent er ikke metoden, som under eneveldets tid, ofte brøt ærens bud. Ved makt ble den eldste fjernet for å gi plass til den falske forfengelighet. Forfengeligheten skyr intet middel, til egen forherligelse!

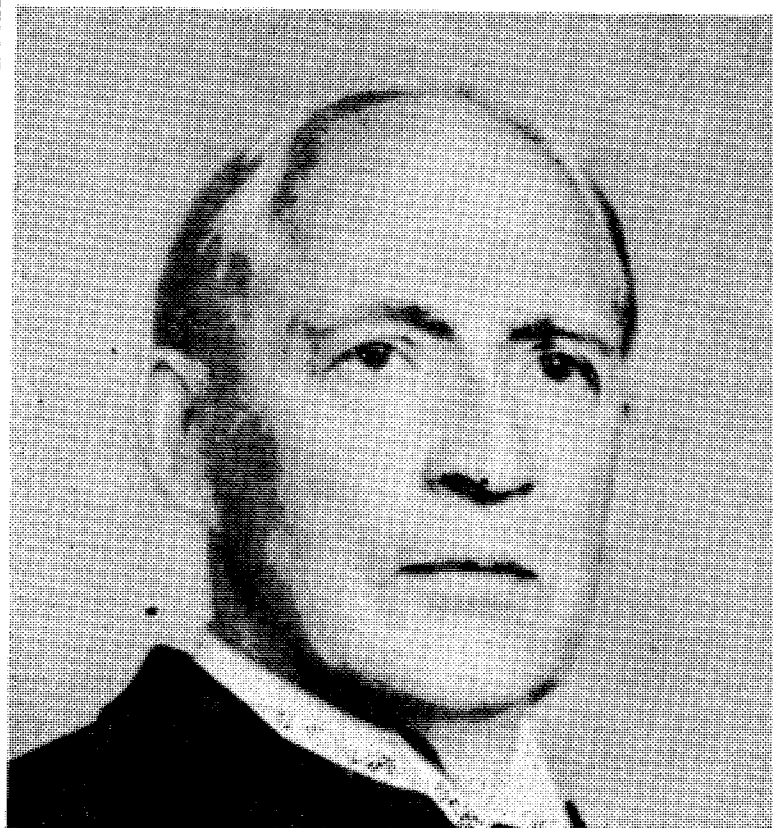
Men hva denne camarilla minst hadde ventet, var, at jeg reiste til avsløringen, uten å være buden! Min venn og nabo kjørte min hustru og meg i sin bil. Et helt triumftog ble det, der vi tok inn under reisen. Hatet fra bladene og systemets lakeier, finner vanskelig plass i bøndernes stuer!

For en vakker by Molde er, rosernes by, som far kalte den. Vi selte inn fjorden i solskinn og fest. Jeg sto der på dekket og mange følelser

rørte seg i mitt bryst. Sist jeg selte den samme fjord, sto min far oppe ved kommandobroen sammen med amtmann Alexander L. Kielland. Fjorden var full av båter, tusinder av mennesker viftende med norske flagg. Hadde jeg vært innbudt til denne fest i dag, så ville jeg ha fortalt i fra disse minner, der jeg fulgte far og mor gjennom Romsdalen. Nå sto jeg her som en outsider, en fremmed, en man ikke ønsket til stede. Sønn av den store B. B., oppdratt av ham, i hans stuer og under hans ånd og fedrelandskjærlighet til å bli «landssviker» —! Herregud for en brøde mot hans minne, det som det i dag skal festes for. Disse tanker fulgte meg.

Vi tok inn på det vakre og stolte Alexandra Hotel, der alle «æresgjester» var innlosjerte. Det var med en viss tvil jeg gikk inn, alle kjente meg åpenbart, men skjønne mottakelse kunne vi ikke

(Forts. s. 6).

Herman Harris Aall er død

Dr. Aall var født i 1871 i Finnmark og ble således 87 år. Han ble dr. philos. i 1913, dr. juris. i 1921, professor i rettsvitenskap under okkupasjonen og har i årenes løp utgitt en lang rekke skrifter om sosiale, politiske, juridiske og filosofiske problemer.

Både under 1. og 2. verdenskrig var hans sympati på

Tysklands side og etter den 1. verdenskrig var han også medlem av flere kommisjoner til gransking av krigsskylden. Etter siste verdenskrig ville han sikkert ha kunnet yte en fremrakende innsats for oppklaring av krigsskylden, hvis de seirende makter også denne gangen hadde tillatt opp-

(Forts. s. 6).

En svensk røst om Bjørneboes bok:

«Till och med här i Sverige veta vi alldeles tillräckligt om det norska landsvikoppgjöret, dess mentalitet och metoder, för att innse, att Bjørneboe icke överdrivit».

I det svenske blad «Fria Ord» har H. Møllman-Palmgren gitt en anmeldelse av Bjørneboes bok «Under en hårdere himmel». Selvom Møllman-Palmgren og bladet «Fria Ord» naturligvis bare representerer visse strømninger i den svenske folkeopinion, tror vi sikkert dette blads lesere, både fra det vi kan kalle «vår egen leir» som fra den store krets av interesserte og våkne sannhetsforskere utenfor, vil ha interesse av å lese disse ord fra den annen side av Kjølen.

Innevarende høst har Bjørneboe fullbordat ännu ett

verk denna gång en roman, «Under en hårdare himmel» (Cappelens Forlag, Oslo). Av alla tecken att döma har denna bok åstadkommit en uppståndelse av osedvanliga dimensioner i Norges litterära värld och bland den norska allmänheten, och säkerligen skulle denna roman och norrmännens reaktion emot den ha tilldragit sig ett vida större nordiskt intresse, än som skett, därest icke den erbarmliga Mykle-historien hade kommit emellan och förtryckt alla proportioner och alla litterära diskussioner i nordisk press. Man kunde t. o. m. vara frestad misstänka, att allt ståhejet kring Mykles pubertetssexualism enkom satts i scen i den allt annat än lov-

värda avsikten att avlänka såväl norrmännens som de øvrige nordiska folkens intresse från Bjørneboes sista bok, vilken utkom ungefär samtidigt med Mykles «Rubin».

Vi ha icke läst Mykle, men vi höra dock till dem som på goda grunder betvivla, att «Rubinen» är den äkta och värdefulla ädelsten i norsk litteratur, som en hysterisk kritikerkör med ansträngt flåspatos utgivit den för att vara. Med desto större säkerhet våga vi påstå, efter att tvenne gånger ha läst Bjørneboes sista roman, att den norska litteraturen här fått ett verk, som lyser med den djupa inlevelsens, den stridande sanningskärlekens och det konstnärliga alvarets outplånliga strålgans, och att denna bok kommer att läsas och beundras som levande litteratur och lysande tidsskildring långt efter det Mykle och alla hans epigoner gömtes i skamsen glömska.

Bjørneboes roman «Under en hårdare himmel» är icke blott ett högstående litterärt

verk, det är också ett sällsynt modigt verk i sitt flammande rättspatos och sitt intensiva känslöengagement. Den norska systempressens kritiker, vilka gripits både av förvirring och förbittring över Bjørneboes otroliga dristighet att angripa alla de osanningar och historieförfalsknningar, som sedan 1945 utgöra den vaklande grund, på vilka «rättsstaten» Norge idag bygger sin nationella existens, ha i sina mer eller mindre vränga värderingar varit ivriga att framhålla, att «Under en hårdare himmel» är en tendensroman, där tendensen fått utbreda sig på bekostnad av komposition och personskildring, på bekostnad, kort sagt, av den rent litterära kvaliteten. Med förlov — och på ren norska sagt — detta tal er vrövl! Förvisso er Bjørneboes bok en tendensroman och förvisso har romanen helt underordnats detta syfte — att vara en stridshandske, kastad förljugenheten och hyckleriet rakt i ansiktet. Men det er just här!

I N M E M O R I A M

Kaptein Wiese

Inf.kaptein Brynjulf Wiese døde plutselig den 1. desember. Dyp sorg og stort savn har senket seg over det deilige hjemmet i Langviken, hvor han i de siste år utrettelig, i kjærlig omsorg, tok hånd om sin syke hustru, Astri Mohn Wiese.

Under okkupasjonen var Brynjulf Wiese ordfører på Tjøme, og intet vitner vel bedre om hans store dyktighet og ubestikkelige hederlighet enn blomsterprakten som dekket hans bære og sympatien som strømmet mot hjemmet fra hele øyas befolkning.

Kaptein Daniel Mimerick Brynjulf Wiese var født 15/3 1879 på Elverum, hvor faren var overlærer ved skolen. På morssiden var han av den gamle Oppedgårds-slekten, som fremdeles har sitt sete på herregården Børter i Enebakk.

Som gardekaptein ble Brynjulf Wiese for år tilbake attasjert dronning Wilhelmine under et lengere Oslobesøk og han ble av henne tildelt Oranjen-Nassau-ordenen.

Vi har i Brynjulf Wiese mistet en av våre stauteste og mest trofaste forkjempere og sørger med hans hustru over at det ikke skulle forunnnes ham å oppleve den oppreis-

ningens dag som nå stunder til for oss alle, og som han så fram til i lys tro og tillit. Alle vi som kjente ham og holdt av ham vil alltid minnes ham med dyp takknemlighet i våre hjerter. Ø. S. H.

Thorbjørn Andersen

Thorbjørn Andersen døde 8. desember, bare 64 år gammel. Dermed er en særpreget personlighet innen våre rekker vandret bort.

Thorbjørn Andersen kom fra et hjem med sterke åndelige og religiøse interesser, et forhold som nok bidro til å gi ham et vidt og en spesiell evne til selvstendig tenkning utenom det vanlige. Av yrke var Andersen snekker. En arbeidets adelsmann, ettertraktet og skattet som medarbeider i alt han foretok seg. Hans interesser spente forøvrig over et så stort register at det her ikke lar seg gjøre å komme inn på dem alle. I tidligere år nød Andersen stor popularitet som amatørskuespiller. Hans ruvende og festlige skikkelse gjorde seg utmerket på scenen. Han var i sin tid også en dyktig skytter.

Til Nasjonal Samlings rekert fant Thorbjørn Andersen fort frem ved egen hjelp. Den nasjonalsosialistiske idé falt

(Forts. s. 6).

verkets värde ligger — och i det faktum att stridshandsken träffat rakt i prick. Men alldeles oavsett tendensen äger romanen rent dikteriska kvaliteter, som höjer den till stor och äkta konst. Där finns sidor av en lyrisk innerlighet och strålgans, som griper läsaren hårt och varmt om hjärtat, där finns en naturskildring, som ibland kommer en att tänka på några av de skönaste verken i nutida norsk måleri, och där finns en skildring av unga människors kärleksupplevelse, som hör till det på en gång renaste och lidelsesfullaste vi på länge länge mött i en nutidsroman. Att Bjørneboes bok, betraktad ur ren kompositionssynpunkt, måhända saknar den avvägning på guldväg, som pretensiöst surmulna kritiker nu också allmänt anklaga den för, finna vi för vår del snarare vara en förtjänst än ett fel, ty det bär oförtydligt vittnesbörd om hur intensivt och helhjärtat författaren engagerat sig i sin primära uppgift och kallelse att kämpa för sanning och

återupprättelse åt tiotusentals olyckliga landsmän, vilka utan egen skuld gjordes till offer för det s.k. «rettsoppgjøret» i Norge efter den 8. mai 1945.

— — —
Anmelderen gir så en summarisk oversikt over handlingen i romanen. For de fleste av våre lesere, som selv har lest boken, vil dette være av mindre interesse. Vi skal bare gjengi hva han skriver om Jan og advokat Wastrup:

Som romanens hovedperson nr. 2, som den egentlige berättaren och författarens alter ego möta vi den unge gymnasist Jan, Catos skolkamrat, Fransiskas hemliga kärlek. Det är en fin och hyggelig pojke, idealist till sin läggning, naturälskare, duktig seglare och friluftsmänniska, ämne till en karlar. Men han kommer tidigt under inflytande av den demoniskt destruktiva makt, som representeras av advokaten Wastrup, den radikale kommunistagitatorn och ungdomsförledaren, revolutionsmakaren och intrigören av satans nåde — en egenartad men i vår tid långtifrån ovanleg typ av internationalistisk intellektuell bohème. Av denne Wastrup ger Bjørneboe i bokens sista kapitel följande slående karakteristik «Wastrup var

egentligen aldrig patriot, aldrig demokrat, aldrig rättfärdig. Men han älskade idén om rättfärdigheten, idén om folket. Han har aldrig älskat människorna men mänskligheten». — För folk av Wastrups kaliber är ideologien bara en överbyggnad. Grunden i deras väsen är deras sträven efter makt och ödeläggelse. Att «göra rent hus» och slå sönder samhällen och stater — det er målet och syftet för all deras destruktiva energi, maskerad med abstrakta fraser och floskler om «humanitet», «frihet» o.s.v. Ingenstades i boken säges det att Wastrup — «Lille-Satan» som hans smeknamn ljuder — är en främmande fågel i det norska landskapet, men läsaren kan icke undgå att märka, att det icke finns ett enda nordiskt drag i hans miefistofeliskt-orientalska väsen. Den lille elegante, kallblodigt hänsynslöse revolutionsmakaren, som har till privathobby att samla gammalt silver och läppja på en utsökt sherry, ger i skarpt kontuerad karikatyr en oöverträffad bild av en internationell judisk revolutionskommissarie.

Avsnittet som gengir handlingen i romanen, ender slik:

Den enda i denna krets utom Fransiska, som lyckats be-

ET 15-ÅRSMINNE

Østfronten den 14. januar 1943

Ved Leningrad sto samlet en russisk hær som venter på angrepsordre, på koldere vær.

Kommandant er Sjukov, som Stalins general, offiserene får sin ordre i en flaggpynnet sal.

De tre randstater, de nå skal befrie, med det røde bånd til fedrelandet vie.

Natten var månebelyst, stjernene blinker ville, fronten er snøbelagt, rimfrosset, alt er stille.

En pelskledd vaktpost vandrer ensomt i ring, den vei han trækker betyr ingen ting,

slik rusler en soldat for å holde varmen, maskinpistolen er ladd, han bærer den på armen.

Soldaten stopper, speider over snøen mot øst — det braker der borte, er helvete løst?

Det var da, den fjortende, det store slag begynte,

stillingskrigen var slutt, fra batteriene det lynte.

«Russerne angriper» skriker en tysker der fremme, «Vi gir dem en på snuten», det er en nordmanns stemme.

Det gikk et par timer, så kom meldingen de fryktet; en tysk bataljon var knust, de overlevende flyktet.

Steiner gav ordre, den var ikke til å misforstå.

Nordmenn! Dere må russerne tilbake slå.

De dro avsted det var knapt femhundre mann for å møte en fiende som fordobles kan.

Det ble et slag, for mange det aller siste, kanoner og tanks får grunnen til å riste.

Nordmennene til motangrep i sluttet kjede, russerne fyrer fra sitt nyerobrede rede.

Med det gode «Hurra» stormer guttene på, pansergranaten klar. M. G. fyr, heng i, la gå.

I et skogholt, hundre meter lengre fremme

spiller «Stalinorglet» opp, det er dødens stemme.

Orglet er siktet mot nordmennene inn, kan hende han falt der sønnen din.

Her stupte så mange, som tapre gutter med «Hurra» mot kuler de livet slutter.

Gå på! skrek kapteinen, han vrir seg i smerter,

en kule gjennom halsen, han gir ikke etter.

Gutten ved siden av har oppflettet bryst, forsøker å reise seg, blir liggende tyst.

De er kjempende, blodige soldater, den siste kraft, en bønn til Gud Fader.

De kjempet som løver de uredde menn, med blodig geværkolbe slo de seg frem.

En russer er sterk bak tommetykt panser, men taper duellen på blanke lanser.

En hordalenning ropte like bent frem:

«Stopp Ivan, løp ikke hjem».

Et slag var vunnet på Russlands sletter, mot en liten bataljon, gav russerne etter.

Det var ikke alle som sto på seirens grunn

to hundre falt, dro til «Vallhats» lund.

Sårede russere og nordmenn i rad og rekke

ser på hverandre, bytter mat fra sine sekker.

Slik var det han kjempet, slik var det han falt

i Finnland, ved Narva og Riga, over alt.

Hans navn er «forræder», har du hørt det før,

hedersnavn på dem som mot kommunismen dør.

De overlevende flakker som «Birkebeinere» vill.

finner Kong Olav dem? Bare et håndslag skal til.

Hans Chr.

«Birkebeinere».

Vær tro mot deg selv!

Av ERLING BJØRNSON

(Forts. fra s. 4).

tenkt oss. Hotellet beklaget bare, at det ikke hadde plass til oss, da hotellet var stillet til festkomiteens disposisjon. Senere hørte vi at samme ærefulle komite, hadde henstillet til byens herberger ikke å gi meg husrom, om jeg var frekk nok til å ville overvære avsløringen.

Ja, avsløringen, ja! Vi fikk da banet oss vei igjennom folkemassen, og der ingen kjente meg, sa jeg mitt navn, og der ble åpnet meg adgang. Kommen innenfor ringen ble jeg møtt av byens politi! Det var byens velkomst til den store begivenhet, der sønnen ønsket i alle fall å overvære den. To sterke karer tok meg under hver arm — ut skulle jeg! De dro meg så mot utgangen, men der sto selve politimesteren. De slapp sitt offer, for her møtte jeg både kultur og forståelse. Han anviste oss plasser bak æresgjestene, bar selv fram stoler og mildnet mitt oppbrakte sinn.

Selve begivenheten er der i grunnen lite å skrive om. De innbudne gjestene var plasert i gode stoler ved statuen, likeledes stedets embetsmenn, fylkesmann, biskop, prest, alle gode lakeier av systemet. Oksvik gikk like forbi meg, uten et smil, uten en hilsen. Anei, systemet skulle vernes. Kom ikke der. Venenskapet i fra vår stortingstid betydde intet mer.

Avsløringstalen ble holdt av professor Francis Bull — utmerket i form og innhold, men uten varme. Hvor skulle han også finne den, der luften var mettet av forfølgelse og hat, det som far hele sitt liv kjempet imot.

Elsk din næste du kristne sjæl, led stormen ind i det stille, led hatet ind i det milde. De gode gjæringer skal rædde Værdene osv. Intet av dette ble nevnt, skjønt Bull selv gjennomgikk meget ondt på Grini, hvor tyskerne anbrakte ham. Der fant han sin elskov til alle som flyktet fra sin gjerning under krigen, og hatet til alle oss i NS som ble i landet i farens stund, og aldri oppga arbeidet for fedrelandet bak plog eller pult.

Merkelig er også forfølgelsen imot meg, som ved direkte henvendelse til Terboven fikk ham ut av fengslet.

Selve statuen var også helt mislykket. Tenk å slenge denne våkne ånd, ferdig til kamp og forsvar, hen på et sted med en slapp hånd hengende ned. Billedhuggeren var på Aulestad for å finne motiver til sin statue. Han søkte ikke meg, det første vink om at jeg ikke ble innbudt?

Nei nei, jeg ble ikke innbudt, men denne skjensel mot meg og dermed alle de «dømte», vil engang falle tilbake og dømme hårdt de som dermed skjendet livets velanstendighet og ære.

Når jeg har referert alt dette onde fra Molde, så tro ikke det er hevners sødme som har ledet min penn. Nei, jeg vil kun, at også denne begivenhet skal ligge som et vitnesbyrd om tiden i dag, der intet er glemt, der tidens makthavere lar hatet råde.

Det nye år vil nok også gi sine svar, men tap ikke motet. Vi deler skjebne med dem som har lidd mere enn oss, og som først ble løst i fra fordømmelsen av en ny tid. Sannhet kan kues av tidens makt, men vil seire i en tidsalder, hvor kunnskap og full frihet råder.

For en tid siden sto en middelaldrende prest i mitt kontor. Jeg hørte hans skjebne, der han hadde tapt alt. sitt kall, alle midler og forsøk på å besudle hans ære med navnet landssvik. Hans eneste brøde var, at han hadde fulgt livets høyeste lov: **Vær trofast mot deg selv.** Han talte så videre om sitt forhold til Gud. Spurte så om mitt.

Mitt forhold til det ukjente, til naturens mysterier, møtes av min samvittighet, kanskje en arv, kanskje en lære, men den svikter aldri og verner meg i mot bakvaskelse og alle onde tiltak. Den verner mitt sinn, under mitt opphold på Molde og samvittigheten følger det høyeste bud.

Vær trofast mot deg selv!

Aulestad, desember 1957.

Erling Bjørnson.

ØNSKEDRØM OG VIRKELIGHET

(Forts. fra s. 1).

Det er ingen nytte i at Norges Banks diskonto er 3,5 prosent, når selv et 1. prioritets pantelån er belastet med 5 prosent. Fem prosent rente fordobler en kapital på omkring 15 år. Har en et hus og betalt 5 prosent rente i 15—16 år, så må en begynne å betale på nytt.

Renten er den største inflasjonsfare.

Lån en kuleramme hos en folkeskolelærer i 1. klasse i barneskolen og begynn så å regne!

I et slikt samfunn nytter det intet med en lys tillitsfull barnetro om stabilitet. Den blir atomisert av realitetene.

For år tilbake kunne kanskje et enkelt land for en tid leve en slags puppe-tilværelse. Nå da hele østens atomale verden er kommet som en dominerende faktor inn i billedet, ligger gamle konvensjonelle synsmåter bare som en moigentak over det hele.

Vi kan muligens hangle gjennom et års tid eller noe slikt. Men å forsøke på å sta-

En svensk røst om Bjørneboes bok

(Forts. fra side 5)

främjare, patriotismen som ett av de många vapnen i Djävulens arsenal.

Bjørneboes bok är en enda stor anklagelse — men icke mot den hatförblindade norska hemmafrenten och dess motståndshjältar, han anklager icke vare sig den ena eller andra parten av det norska folket, som gjorde så dårligt bruk av sin befrielse i maj 1945. Han riktar i stället sin anklagelse direkt mot exilregeringen i London och koryfeerna i Arbeiderpartiet, männen som vid sin hemkomst satte domstolsmaskineriet och rättsförföljelsena i gång med summariska rättgångar och rättsvidriga egendomskonfiskationer, retroaktiva lagar och återinförande av dödsstraff. Det fanns, hävdar Bjørneboe, och vi tro han har rätt, inget hat och ingen oförsonlighet i det norska folkets breda lager, när kriget var slut. Det var först när exilkretsen från London återvände, som detta hat utvecklades till följd av den hänsynslösa hämnpropaganda denna starkt kommunistisk infiltrerade krets genast såg ut etter ett intensivt förberedelsesarbete under landsflyktens år i England och Sverige.

På ett ställe i boken varnar en gammal fin norsk jurist och domare sin unge frände Jan för föliederna efter kriget av den hets- och hatkampanj, som exilkretsarna i London utlöste inom det norska folket. Han angav Norges rätta efterkrigsuppgift i följande ord:

«Efter kriget skall Norge visa världen vad som är de små nationernas uppgift: att vara ett orubbligt fäste för humanitet, för människovärde och för rättsmedvetande. Jag vet att vi skola klara detta. All-

drig skall du uppleva att se lagar få tilbakeverkande kraft, aldrig skal du se dödsstraffet återinfört eller norsk lag skjuten åt sidan för hemndeaktioner. De små folkens världsmission är att vaka över kulturarvet — icke att visa, att vi kan vara lika korrupta som de stora».

Tyvärr ble det icke så utan rak motsatsen. Arne Garborgs dikt om hat och hemnd ble i stället rättesnöret för det befriade Norge:

«Heng ham i neste tre, grav ham som pestfengd ned på ubygd øy!

Og ingen gravstein grå på denne haugen stå.

Hans namn i glöyme gå, hans minne døy».

När Norge så kunde handla mot några av sina största söner våren 1945 — hur kunde man annat vänta, änn att en lika orättfärdig, summarisk och blind förföljelse skulle drabba tiotusenden av deras oskyldiga landsmän i städer och byar, folk som ingenting annat förbrutit än att de mer eller mindre motståndslöst ryckts in i världskampens vilda demoni, men icke dess mindre försökt bevara opartisk sans och sunt förnuft inför det väldiga skeendet. De kretsar i Norge, som nu angripa Bjørneboe för hans tappra och varma bok, borde, syns det oss, tala en smula mera lågmält, då de avkräva honom dokumentation och bevis. Till och med här i Sverige veta vi alldeles tillräckligt om det norska landssvikoppgjöret, dess mentalitet och metoder, för att inse, att Bjørneboe icke överdrivit och att hans bok är skriven inifrån ett inre samvetstvång.

bilisere vår pengeverdi på längre sikt med den samfunnsstruktur vi nå har, er en umulighet.

Det som foregår i verden i dag er intet mindre enn at vi er inne i et nytt tideskifte, som er mere omfattende, langt mere revolusjonerende og foregår i et langt raskere tempo enn noe tideskifte, som vi har lest om i våre historiske lærebøker. Også i denne forbindelse kan en snakke om fartens tidsalder.

Troen på stabilisering slik grunnlaget ser ut i dag er bare en ønskedrøm, et fata morgana.

Anders Melteig.

In memoriam

Thorbjørn Andersen

(Forts. fra side 5)

helt naturlig for dette dypttenkende og rettskafne menneske. Med sitt aktive og vinnende vesen ble han en meget benyttet mann, som lagfører og varaordfører i Skedsmo, som medlem av fylkestaben, og som troppsfører i Hirden.

Andersen hørte til dem av oss som ikke uten stolthet så tilbake på sitt flerårige fangenskap som en verdifull strekning på livets vei. Ingen hørte ham noensinne beklage seg over denne side av skjebnens tilskikkelser og hans personlighet markeres kanskje ikke minst ved det.

Fred være med Thorbjørn Andersens minne.

Eirik Tokle.

Herman Harris Aall

(Forts. fra s. 4).

rettelsen av en slik kommisjon.

Dr. Aall var en utrettelig forkjemper for Folkeretten slik den bl. a. uttrykkes i Haag-Konvensjonen av 1907, og i særdeleshet har han vært en aktiv motstander av den etablerte voldstilstand på havet. I sin bok «Nasjonalt livssyn og verdenspolitikk» (1942) siterer han i denne forbindelse nedenstående klassiske uttalelse av dronning Elisabeth den 1.s admiral Walter Raleigh (gjengitt fra TIMES 19. august 1914, altså like etter utbruddet av den 1. verdenskrig):

Den som behersker havet behersker verdenshandelen, ham tilhører all denne verdens herligheter, ja, i virkeligheten verden selv.

«Britannia rules the Wa-

ves.» slik det er uttrykt i den britiske nasjonalhymne.

Særlig for Norge som en av de ledende sjøfartsnasjoner måtte denne imperialismen virke ydmykende og dr. Aall førte en livskamp for en rettsorden på havene, — grunnet på de høye rettsprinsipper som Genfer-Konvensjonen av 1864, Petersburg-konvensjonen av 1868 og Haagkonvensjonen av 1907 er basert på.

Det var naturlig at dr. Aall ble medlem av NS, ikke bare fordi den politiske ideologi, som gjennom Vidkun Quisling var blitt utformet i det prinsipielle programmet, falt sammen med dr. Aall's eget syn, men kanskje særlig fordi NS var den eneste politiske bevegelse som på avgjørende punkter gikk inn for en aktiv nasjonal selvhevdelse på det internasjonale plan. Konstruktive ideer som dr. Aall ga sin spesielle form i «Nasjonalt Livssyn og Verdenspolitikk» og i en lengere artikkel i NS' store programskrift **DET NYE NORGE**. (1941—45), — og som begge viser dr. Aalls mangesidige begavelse og omfattende kunnskaper på mange felter.

Av Innholdsfortegnelsen i førstnevnte bok, som også viser dr. Aalls dypt filosofiske tenkning, nevnes: Forskjellen mellom mekaniske årsaker og psykiske, Hykleriets Lov, Veien fra voldstilstand til rettsorden. Rettens opphavs: gjengjeldelsesretten, rettfærdighet, rettsorden, Trin på sjeleutviklingens, kulturutviklingens og verdensordens stige. Folkerett i prinsipp, Rettsprinsipper også under krig, Voldstilstanden på havet, Det norske folks forfall fra 1905 til 1940, Norges holdning under verdenskrigen 1914—18, Spørsmålet om skylden for Verdenskrigen 1914—18.

Av særlig aktuell interesse kan nevnes kapitlet om: Følgen av det materialistiske livssyn såvel i privatkapitalistisk som statskapitalistisk form, De norske statsmakters taktikk for å oppgi nøytraliteten og delta i krigen på Vestmaktens side. Statsrettslige og Folkerettslige følger for Norge av statsmaktens folkerettsbrudd. Livssynets rolle i verdenspolitikken og Det nye systems bygning.

Fra den ideologiske utredning i NS' nevnte programskrift nevnes følgende avsnitt: Vikingetogenes kultu-

Resultatet av de alliertes løfter!

Forts. fra side 3

seg av oppstyret her) og de gjør sitt for å få hatet til å blusse høyere på begge kanter.

Men det er en gruppe som fortjener ros, — og det er FIDEL CASTROS menn som sammen med ham har kjempet mot hele hæren her over et år nå, og som kjemper for fridom, ikke for makt, kjemper for at Cuba igjen skal bli et land, hvor folk kan gå i fred på gaten uten å frykte å bli skutt ned eller tatt av det hemmelige politiet og torturert på det forferdeligste og siden kanskje bare bli hevet tilsjøss eller slengt bak en busk på landeveien. Tro ikke at det er overdrevet, — ærlig talt er det nesten omvendt. En stor del av cubanere tror at hvis folket bare ble hørt og fikk den president de ønsker, så ville der bli en forandring, men folket får ikke sjangse til å få uttale sin mening engang ved valgene. Det går som i Ungarn, Polen, Tsjekkoslovakia og andre russiske satelitstater. Det er bare de regjerende en har lov å stemme på.

relle verdi, I tusener av år har folkene søkt å finne en ordning som kan forene fellesnytt med egenytten. Forskjellige styreformers fra autokrati (diktatur) til aristokrati, demokrati og folkestyre. Hvordan Grunnloven ble uthulet og ansvaret flyttet fra Stortinget over til parti-styrene, Høyesterett og det juridiske fakultet forsømte sin plikt som voktere av landets Lov, Med inntredelsen i Folkeforbundet oppga Norge sin nøytralitet. De materielle goder som mål er en forbanelse.

I artikkelens sluttord heter det:

Det trenges et grunnlag for en ny og sosial og internasjonal rettsorden, som kan stanse den brutale egoisme og voldspolitikken folkene i årtusener har lidt under. Dette grunnlag kan bare følelser for evige verdier i åndsloven gi oss.

Med Herman Harris Aall's død er en stor personlighet, en tenker og en vitenskapsmann av største format og en glødende forkjemper for folkerettens grunnleggende prinsipper, og for norske, nasjonale interesser gått bort.

Hald's Østbye.

Fra Venezuela lyder det fra min korrespondent i Carracas. (Venezuela står jo økonomisk godt). Jeg har forelagt de mange klager fra Cuba, hvortil han svarer:

«Det som hender på Cuba er ingenting mot det som foregår her i Venezuela. For mens regjeringen her har forandret Caracas til en flott — meget for flott verdensby — råtner tusenvis av uskyldige folk i fengsler og konsentrasjonsleirer — mange av mine høytstående gode venner er der, men flere har funnet ro — i en grav, og flere enn jeg liker å huske på er på galehus — helt splitter gale etter torturen som de har gjennomgått. De heldigste er landsforvist uten noe av midler eller penger av betydning og blir truet med at de er i dødsfare gjentatte ganger, så de ikke får anledning til «å kjede seg» og ellers plager dem på mange måter etter beste evne.»

Den engelske «secret service» og de russiske politispioner og banditter er jo gode læremestre i «silent killing», hva vi også her i Norge har erfaring om.

Men vi lever nå engang i denne grusomme verden og kan ikke slå oss tiltåls med at andre har det verre enn oss. **Alle rettsindige menn og kvinner** må ta kampen opp mot det djevleske sinnelag, som preger vår «tids kultur», selv om den fikk sin signing av de store kulturherrer i vår «kirkefront», «hjemmefront» og andre fronter og ble feiret med salmesang og altergang på Atlanterhavet av Rossevelt og Churchill og siden under deres orgier i Yalta, Teheran, Capablanca, Cairo, Potsdam o.s.v.

Vi kan ikke være med å reformere verden, så lenge vi selv er et folk uten sannhet og rett og med dødningsgebet og alskens uhumskhet skjult under smukke religiøse talemåter og fredsaPpeller og liknende latterligheter, når det gjelder andre folk, men ikke vil benytte samme målestokk for vårt eget folk.

For først må vi rydde vårt eget rede for alt smuss og det motbydelige hykleri, enten det nå er fra geistlig hold eller fra andre sammensvorne myndigheter.

Forsøk å mobilisere ungdommen og la den ikke synke hen i apati, sløvhets og forbrytelser, men vekk dens in-

Det gjelder våre krigsinvalidider

Vi ber deg være med oss i hjelpen for våre krigsinvalidider. Send ditt bidrag, stort eller lite, til:

HJELPEORGANISASJONEN
for frontkjempere.

Postboks 1407 V, Oslo.

Postgirokonto 18070.

Benytt postgiroinnbetalingskort, det er enklest og billigst.

Konsulent

Alle spørsmål vedrørende økonomi, produksjon og omsetning, fra de minste til de største.

«Noen må også ta seg tid til å gruble»

Skriv til
kandidat **G. H. T. Holtskog**
Adresse Nannestad

Gårdbrukere!

Legger De om til mere kornproduksjon, trenger De nok endel planeringsarbeide. Husk da, adressen er:

A/L MASKINPLANERING, UVDAL. v/ T. Solheim.

DET STORE EPOS

«Laurbærkransen», et dikt av Kai Normann. Pris med dedikasjon kr. 10.—, som kan innbetales over min postgirokonto 62269. Fåes også kjøpt i forbundet. Pris kr. 6.—
Kai Normann, Ny Hellelund.

Norge mellom England og Tyskland

Av Generaladmiral a. D. Hermann Boehm

er nå kommet i handel. Illustrert. Pris kr. 20.00 innb.

Lager hos: Ing. P. Thjømøe — boks 122
Stavanger og Store Bjørn, Bestumveg 19 A, Bestum.

Optima E lite

m/ tabulator. Kuffert kr. 595.—. Optima Plana m/ skinnkuffert kr. 545.—. Optima Standard m/ desimaltabulator kr. 1220.

Greie betalingsvilkår.
Nærmere opplysninger sendes

BERTEL BRUN

Boks 4017 - Oslo.

teresse for sannhet, rett og rettfærdighet!

Det må dog ennå være igjen en viss kjerne av vår gamle stamme, som ikke er befengt med tidens onde sykdom.

Karl Seeland.

Overrettsakfører
SOLVEIG STANG
Bentsebrugt. 16 C, oppg A.
Tlf. 37 96 26, Oslo.
Familie-, arv-, skattesaker.
Timebestilling.
Samme sted: Stensilering.

Undertegnede har overtatt
**RODELØKKA LEKETØY-
OG KORTEVARE-
FORRETNING**

som anbefales på det beste.
Gjøteborggt. 11, telefon 370550.

Gjertrud Parow.

Urmaker

R. Gjessing

Torvet — Tlf. 83 25 07

DRAMMEN

MARJID MIREDAAS

Banstrøket 2

Tlf. 44 75 26

Til Forbundets medlemmer!

Vær vennlig, begynn allerede nå å sende inn til Forbundet — giro 15028 boks 3214 Oslo din medlemskontingent for året 1958. De som fremdeles står tilrest med kontingenten for 1957 må være vennlig å sende denne inn straks.

Kassereren

Direktør Alex. Christiansen er død

Direktør, sivilingeniør og bergingeniør Alex. Christiansen er gått bort 78 år gammel. Han var en nobel representant for den generasjon av industriledere som skapte den norske storindustri. Det vitner om den posisjon Christiansen hadde innen industrien, at han var med og organiserte industriens avdeling ved Jubileumsutstillingen 1914 på Frogner.

Den kamp for sannhet og rett som Forbundet og dette blad driver hadde i direktør Christiansen en meget interessert og støttende venn.

Alex. Christiansen tok artium 17 år gammel, 20 år gammel ble han uteksaminert som bygningsingeniør fra Kristiania tekniske skole i 1899. Han gjennomgikk skolen på halv tid. Allerede før han var ferdig med eksamen ble han av Veidirektøren ansatt i Statens Veivesen, etterat direktøren blant skolekameratene hadde utpekt Christiansen som den dyktigste. Deretter reiste han til Syd-Afrika, hvor han arbeidet ved gullgrubene og senere privat. Han grunnla her etter tidens målestokk en ganske betydelig formue. Deretter tok han diplomeksamen som bergingeniør i Freiberg. Han kjøpte i 1911 Omdals Kobberverk som han drev og senere solgte.

I 1913—15 grunnla han Porsgrunds Elektrometallurgiske Aktieselskap med 1 million i aksjekapital. Siden har han vært selskapets admini-

Det er noen som kan få sagt det!

Vestfold Arbeiderblad skriver i forbindelse med politistreiken:

«Oslo-politiet har oversett at skulle en rettsstat kapitulere overfor en gruppe av sine tjenestemenn, ville den ikke lenger være noen rettsstat».

Var det noen som lo?

strerende direktør og i A/S Kraftindustri etter 1917.

Christiansen har hatt en lang rekke offentlige og private tillitsverv hvorav kan nevnes: Medlem av styret i Polyteknisk Forening, medlem av Rikstrykdeverkets appellkommissjon, dommer i Arbeidsretten siden 1922. Dommer i Tvungne Voldgiftsretter i mange år, og medlem av den tekniske voldgiftsrett.

Direktør Alex. Christiansen var hele sitt liv en meget arbeidssom mann, aktiv og interessert for en mengde spørsmål, særlig av sosial art. Han har vist en utstrakt hjelpsomhet. Han vil bli meget savnet av alle dem som satte pris på hans edle natur og ubøyelige rettsinn i kampen mot usannhet og urett, en urett som knekket hans kropp, men ikke bøyet hans ånd.

Vondt å høre i rettsstaten

Cand. jur., universitetsstipendiat Anders Bratholm har forfattet en begrunnet fremstilling i trykt skrift om at politiet ikke alltid tar loven så særlig høytidelig ved anholdelse og fengsling for tiden.

Ingen vet dette bedre enn de politiske justisofre av 8. mai 1945 og deretter, da ulovlige fengslinger hørte til dagens orden. En flink ung mann som herr Bratholm kommer ikke på denne triste oppløsning — smart iscenesatte knivstikk i lovens hjerte: statsborgerens sikkerhet. Et slik røklagt område må en vordende professor ennå da ligge?

Oslos kriminalsjef (ad hoc) bestred med eiendommelig dristighet slike av Bratholm påviste eksesser i nåtiden. Men han fikk av en lydhor kringkastingsledelse ikke det siste ord, som i en radiodebatt 5. januar ble klart sagt av h.r. advokat Johan Hjort:

«Det fengsles i langt større utstrekning enn loven gir adgang til».

Ja, dette var vondt å høre for de udemokratiske innesperringseksperter etter 8. mai 1945 og til i dag.

Landbruksdirektør

O. T. Bjanes

Noen minneord

Det var med vemod jeg leste at Bjanes var død. Jeg vet ikke om noen i landbruksstaten som jeg kom til å høyakte mere enn ham. Da jeg som ung landbruksfunksjonær traff ham første gang syntes jeg han virket temmelig barsk. Men jeg skulle senere i livet komme til å erfare at Bjanes var i besittelse av en utpreget rettferdighetssans og at det bak det noe barske ytre banket et varmt hjerte.

Alle aviser har hatt rosende nekrologer om ham så jeg skal ikke gjenta noe av det her. Men det er noe av hans virksomhet som ikke ble nevnt og som spesielt dette blads lesere har grunn til å minnes. Han tok nemlig allerede i 1945 avstand fra «rettsoppgjøret». I et avisinnlegg kalte han det for menneskejakt! Og bak kulissene kom han stadig inn på dette. En av hans venner sa noen år senere til meg: «Bjanes vil ikke tale om annet enn rettsoppgjøret».

En dag i oktober 1940 ble jeg anmodet om å komme inn til Landbruksdepartementet til Bjanes. Jeg lurte svært på hva det gjalt. Det viste seg at han hadde fått anmodning fra minister Stang om å skaffe en riksplansjef til A. T. Det endte med at jeg havnet i Arbeidstjenesten. Jeg nevner dette fordi det er typisk for meget som hendte senere under okkupasjonen. Det var ingen som kunne tenke seg at virksomhet i A. T. skulle være straffbar. Heller ikke innmeldelse i NS. Det var noe de fant opp i London etterhvert som de trengte syndebukker for sine egne misgjerninger. Bjanes hadde selvsagt ikke utpekt meg til riksplansjef dersom han hadde hatt den fjerreste tanke på at jeg gikk til en ulovlig gjerning. Ikke jeg heller.

Som mange vil kjenne til, forlot Bjanes sitt embete i 1942. Årsaken var at han syntes det ble litt for mye «bråk», på mange måter. Han benyttet «fritiden» til bl. a. å gå i smedlære på Blaker. Arne Thomle ble hans etterfølger som landbruksdirektør. I 1944 kom også jeg til Landbruksdepartementet. Vi hadde den glede å få besøk av Bjanes av og til. I 1945 overtok han igjen sitt embete. Han ble da intervjuet av en mann fra Verdens Gang og uttalte da, fritt sitert: «Jeg tviler sterkt på om jeg gjorde rett da jeg i 1942 forlot min plass i Landbruksdepartementet. Vi er de menn stor takk skyldig som tok seg av sakene i alle disse årene uten hensyn til den personlige påkjønning det var å utføre sin funksjon i et okkupert land. Alt her i departe-

Litt av hvert

Politiet i Oslo streiker og LO og regjeringen blir mere og mere enig med NS's gamle programpost om at streik og lockout bør forbys — foreløpig bare i den form at de enkelte streiker som settes i verk av andre organisasjoner enn LO skal stoppes, mens streikeretten som sådan opprettholdes rent teoretisk. Vi kan naturligvis bare ønske velkommen etter, selvom kursen er både nølende og kronglete.

Hva selve saken angår, tror vi ikke det egentlig er lønnsforholdene som gjør polititjenesten, det være seg i Oslo eller andre steder, så lite populære at kadrene avfolkes. Det er naturligvis også en ettervirkning av det berømmelige «rettsoppgjøret», da politiet i sakens natur måtte spille en trist hovedrolle i den politiske forfølgelse av landsmenn. Slikt noe virker i det lange løp!

Forøvrig skulle en jo tro at det er folk nok i Oslo politi som vet hvorledes en skal få tak i hjelpere når det gjelder å fylle politikadrene. Vi minner om alle de underlige medhjelperne fra 1945 som med stor iver gikk løs på sine

mentet er i den skjønneste orden. Det er som om jeg bare skulle ha vendt tilbake etter 14 dagers ferie». Bedre attest kunne ikke Fretheim og Thomle ha fått. Jeg skulle anta at herr Bjanes anså de to herrer for bedre kvalifisert til belønning enn til straff!

«Kaosparolene» fra London har nok ikke Bjanes vært enig i.

Like etter at jeg var kommet ut fra Ilebu traff jeg Bjanes i Pilestredet i Oslo. Han kom bent over gaten til meg og ga meg et kraftig håndtrykk. Han spurte om hvordan jeg hadde hatt det i fangenskapet og hva jeg nå tenkte å foreta meg. Jeg fortalte ham om svineriet og mishandlingen jeg hadde vært utsatt for og vært vitne til, og at jeg for det første vel skulle «for retten». Han syntes det var følt å høre. Til avskjed grep han min hånd og sa: «Hvis du kommer for retten skal jeg komme og vitne til din fordel». Det skulle komme til å gå 3 år før jeg sto til doms i Oslo tinghus. Men Bjanes kom og gjorde ganske ettertrykkelig hva han hadde lovet.

Bjanes var en herre i all sin ferd.

Jeg vil minnes ham med takknemlighet så lenge jeg lever.

Knut Sollid.

landsmenn i NS, blant annet under direkte ledelse av kriminellsjefen (razziaen på Ilebu i salig ihukommelse!)

Kirkestriden raser videre for fulle mugges. Et par biskoper truer med at kirken vil bryte med staten. På den annen side får en stadig beviser på hvor populær biskop Schjelderup er både innenfor og utenfor sitt bispedømme. Det er ikke vår oppgave å ta standpunkt til de motstridende oppfatninger omkring kirkestriden, men det vi gjerne vil undertseke, er at Schjelderup har gitt sitt syn ekstra tyngde og slagkraft fordi han selv er et så verdifullt menneske. Av oss skal han alltid erindres som den modige sannhetskjemper som våget å stå opp mot mobben og skriket og uretten dengang nesten alle hans prestelige kolleger gjemte seg i krokene eller direkte tutet med ulvene. En slik manns mening har vekt for oss også når det gjelder andre samvittighetsproblemer.

Regjeringens ritt på høykonjunkturbølgen synes nå å nærme seg sin avslutning. Gjennom en rekke av nyttårsuttalelsene fra lederne i LO og andre, merker en frykten for arbeidsledigheten. En rekke ikke ubetydelige bedrifter har måttet innstille og rundt omkring i lokalpressen dukker det igjen opp meldinger om auksjonshammeren som har startet en ny offensiv, foreløpig vesentlig i fiskerikommunene. Vi frykter for at en regjering og et parti som fremdeles ikke har klart eller våget å gjøre opp for etterkrigsoppgjørets urett, heller ikke vil makte en slik situasjon. Og hvem skal da gjøres til syndebukker?

FOLK OG LAND

Ekspedisjon og kasse:
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96
Boks 3214

Abonnementspriser:
Kr. 25,- pr. år, kr. 12,50 pr. halvår. Sverige og Danmark: kr. 29,00 pr. år, kr. 14,50 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 33,00 pr. år, kr. 16,50 pr. halvår. I nøytralt om-slag kr. 35,00 pr. år, kr. 17,50 pr. halvår.

Løssalg 65 øre

Annonsepris:

32 øre pr. millimeter over en spalte.
Bruk postgiro nr. 16450.
Sambandstrykkeriet Oslo